

Opinie: Stimuleer leerlingen naar Duits voorbeeld

Duitse leerlingen krijgen cijfer voor inbreng in de les

Achtergrond - 25 april 2014

De Nederlandse leerling is minder gemotiveerd dan leerlingen in andere landen, blijkt uit een net gepubliceerd rapport van de Onderwijsinspectie. Dit feit is niet los te zien van de 'zesjescultuur' in het onderwijs. Wat te doen? De sleutel tot een actieve en gemotiveerde leerling is eenvoudig: een beoordeling van de participatie in de les, naar Duits voorbeeld.

De grote verschillen tussen Duitse en Nederlandse leerlingen op het vlak van participatie en motivatie in de les worden steevast opgemerkt door Nederlandse docenten die een kijkje nemen in de keuken van het Duitse onderwijs. In de afgelopen jaren heb ik herhaaldelijk studiereizen voor docenten naar Duitsland begeleid. Iedere keer weer zijn de docenten vol verwondering over de sterke motivatie van de Duitse leerlingen en het hoge niveau van hun bijdragen in de les.

Actieve participatie is daarbij meer dan alleen het aantal keren dat een leerling zijn vinger opsteekt. Het gaat ook over de kwaliteit van zijn bijdragen. De leerling moet aantonen dat hij kritisch meedenkt, verbanden kan leggen en een eigen mening kan onderbouwen. Docenten houden dit bij, geven er feedback op en verbinden er een cijfer aan. Dit cijfer is op sommige Duitse scholen goed voor wel 50 procent van het eindcijfer op een vak.

Kerstin Hämmerling is coördinator van de afdeling Onderwijs van het Duitsland Instituut Amsterdam. Ze heeft in Nederland voor de klas gestaan en begeleidt nu onder meer docentenreizen naar Duitsland.

Deze tamelijk eenvoudige maatregel heeft verregaande gevolgen: niet alleen komt het de algehele orde in de klas en de motivatie van de leraar ten goede. Nog veel belangrijker: het kweekt kritische denkers die niet bang zijn om een goed onderbouwde mening uit te dragen.

Ik schrijf dit stuk als ervaringsdeskundige: ik ben zelf in Duitsland opgegroeid en

heb daar het gymnasium doorlopen. De lessen waarin wij als leerlingen werden uitgedaagd om mee te denken staan me nog helder voor de geest. Lessen waarin ik me opgelaten voelde op momenten dat ik niet mee kon praten omdat ik de nodige kennis miste en waarin ik opkeek naar de medeleerlingen die dit wel konden. Waarbij ik vervolgens alles op alles zette om deze kennis te vergaren.

Toen ik 13 jaar geleden in Nederland begon met lesgeven was mijn verbazing groot. Het maakte niet uit wat de docent voor leuks had bedacht. De vraag die leerlingen onmiddellijk stelden, was: 'Krijgen we hier een cijfer voor?' Deze houding kan in mijn ogen niet los worden gezien van de honderden toetsen die de gemiddelde Nederlandse leerling al heeft afgelegd op het moment dat hij naar de middelbare school gaat. Deze toetscultuur zet zich vervolgens voort in het voortgezet onderwijs.

Niet alleen in het middelbaar onderwijs maar ook in het hoger onderwijs zijn de gevolgen van de toets- versus de participatieaanpak duidelijk zichtbaar. Een Nederlandse studente, die een half jaar in Berlijn had gestudeerd, vertelde mij hoe zij zich verbaasde over de participatie van de Duitse studenten in de collegezalen. Deze studenten waren gewend door te vragen, zelfs op het gevaar af dat de docent in kwestie nog meer stof zou aanbieden om deze vragen te beantwoorden.

In een les die ik vier weken geleden in Berlijn bijwoonde, een weinig stimulerend blokkur Latijn, moest de docente in die 90 minuten precies één keer een leerling toespreken over zijn gedrag. Er zijn geen cijfers over hoeveel procent van de lestijd de gemiddelde Nederlandse docent besteedt aan orde houden, maar ik vrees dat dit vele malen hoger ligt. Toen een Duitse docente tijdens de nabespreking met de Nederlandse collega's vernam dat docenten op Nederlandse scholen het zonder participatiecijfer moesten doen, stelde zij vol verwondering de vraag: 'Maar hoe kun je dan lesgeven?'.

Als dat participatiecijfer de sleutel is tot gemotiveerde leerlingen en voor meer werkplezier bij de docenten kan zorgen en daarnaast doorwerkt in de hele onderwijsketen, waarom doen wij dat dan in Nederland niet? Ik nodig schoolleiders, docenten en beleidsmakers uit om met mij te vergezellen naar Duitsland en te ervaren hoe actieve participatie in de klas werkt.

Kerstin Hämmerling werkt als coördinator onderwijs bij het Duitsland Instituut Amsterdam.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/18/opinie-stimuleer-leerlingen-naar-duits-voorbeeld>